

ЗАПОРУКА МАЙБУТНЬОГО ЖИТТЯ - БЕЗПЕКА ПРАЦІ

Мезенцев С.М.¹
Євтушенко Н.С.²
Мезенцева І.О.²

¹магістр кафедри «Безпека праці та навколишнього середовища» НТУ «ХПІ»
²доценти кафедри «Безпека праці та навколишнього середовища» НТУ «ХПІ»

Сучасний розвиток виробництва вимагає від роботодавців залучення до технологічних процесів висококваліфікованих фахівців. Відповідно до представлених потреб вищі навчальні заклади підтримують тісний зв'язок із зовнішніми стейкхолдерами саме задля впровадження у навчальний процес найактуальніших вимог до майбутніх фахівців, які зможуть задовільнити потреби та очікування зацікавленої сторони. Гаранти освітніх професійних програм певних спеціальностей, керуючись стандартами спеціальностей, впроваджують у навчальний процес ті дисципліни профільної підготовки, які будуть забезпечувати перелік компетентностей спеціальності. Питання щодо компетентностей та дисциплін на другому (магістерському) рівні освіти у деяких вищих навчальних закладах були також розглянуті у роботах [1, 2].

Особливу увагу необхідно приділяти дисциплінам, які розглядають питання безпеки праці у різних сферах діяльності людини. Чому це так важливо особливо у сучасних умовах? Згідно статистичним даним Фонду соціального страхування України (ФССУ) на теперішній час в країні ймовірність виробничого травматизму та професійних захворювань у 5-8 разів вище, ніж в інших промислово розвинених країнах європейського союзу. Щорічно понад 3,5 тисячі робітників отримують професійні захворювання, а близько 50 тисяч чоловік травмується, з них 1,5 тисячі смертельно [2].

Розподіл причин нещасних випадків на виробництві у 2022 році згідно даних ФССУ приведений на рисунку 1. Із рисунка видно, що найбільша кількість нещасних випадків відбувається за організаційними причинами.

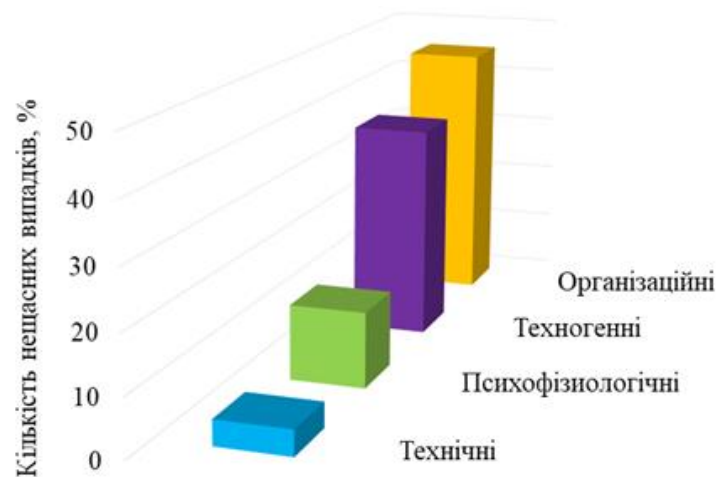

Рис.1. Розподіл причини нещасних випадків у 2022 році

Серед організаційних причин переважають такі як: невиконання вимог інструкцій з охорони праці; невиконання посадових обов'язків; порушення вимог безпеки під час експлуатації транспорту загального користування; порушення технологічного процесу; порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, устаткування, машин, механізмів; допуск до роботи без навчання та перевірки знань з питань охорони праці тощо.

Після аналізу вказаних причин можна зробити висновок, що саме відсутність культури безпеки праці та мотиваційної складової трудової діяльності призводять до більшої кількості виробничого травматизму.

При цьому автори робіт [3, 4] вказують, що на думку іноземних фахівців, які за програмою Міжнародної організації праці працювали в Україні, значна кількість нещасних випадків зі смертельними наслідками пояснюється наступними причинами: незадовільною підготовкою роботодавців і робітників з питань охорони праці; відсутністю належного контролю стану безпеки на робочих місцях; відсутністю виконання встановлених норм; недостатнім забезпеченням працюючих засобами індивідуального захисту; повільним провадженням засобів та приладів колективної безпеки на підприємствах; спрацьованістю засобів виробництва.

Окрім нещасних випадків у виробничому травматизмі значне місце займають також професійні захворювання. Причини, що формують несприятливих умов праці і, як слідство, призводять до професійних захворювань, такі: порушення правил охорони праці, режимів праці і відпочинку, робота у шкідливих виробничих умовах, низька якість проведення медичних оглядів працівників, руйнування системи промислової медицини.

За даними ФССУ за останні роки у структурі професійних захворювань перше місце належить хворобам органів дихання, на другому місці – захворювання опорно-рухового апарату, третє місце - хвороби слуху, четверте - вібраційна хвороба [2, 5]. Відсоток професійних захворювань, які займали перші місця у 2022 році, представлений на рисунку 2.

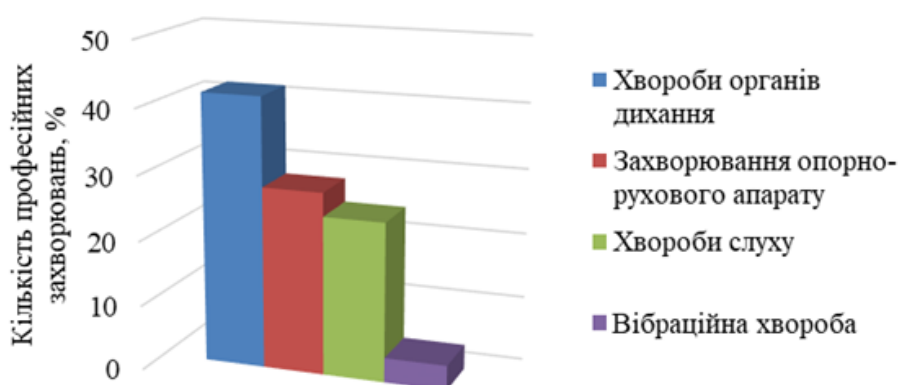

Рис. 2. Професійні захворювання у 2022 році

Як зазначають автори робіт [6, 7] сучасна освіта насамперед повинна мати своєю основною метою всебічний особистісний розвиток. Навчання здатне сформулювати у людей сучасного суспільства такий поведінковий тип, який забезпечив би безпеку їхньої поведінки як у природній і громадській, так і в технічній сферах, яка є найбільш небезпечною для людини. Тому питання безпеки праці повинні вивчатися на усіх рівнях освіти, задля зниження виробничого травматизму та збереження життя і здоров'я працівників.

Найбільш ефективнішим шляхом зниження виробничого травматизму на виробництві вважається навчання працівників безпечним прийомам виконання роботи і підготовка кадрового складу всіх ланок керування щодо прийняття рішень покращення умов праці на робочих місцях та зниження потенційних ризиків [2]. Окрім цього саме професійний відбір, якісні первинні та періодичні медичні огляди можуть суттєво вплинути на зниження виробничого травматизму. А якісне навчання з питань безпеки праці є гарантією безпечного та безаварійного ведення робіт сприяє збереженню здоров'я та життя працівників підприємств і становить фундаментальну основу для удосконалення системи управління безпекою праці та забезпечення ефективної профілактичної роботи щодо запобігання травматизму і професійним захворюванням.

Список літератури:

1. Костіков В. Г. Питання безпеки праці на магістерському рівні освіти у різних вищих навчальних закладах / В. Г. Костіков, І. О. Мезенцева // Human safety in modern conditions : coll. of 13th Intern. Sci. and Methodological Conf., 147 Intern. Sci. Conf. of the Europ. Assoc. for Security (EAS), December 2-3, 2021 / відп. за вип. В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т" [та ін.]. – Харків, 2021. – С. 38-40.
2. Безпека праці – запорука розвитку машинобудівного виробництва / І. О. Мезенцева [та ін.] // Prospects of modern science and education : proc. of the 5th Intern. sci. and practical conf., February 07-10, 2023 / ed.: E. Pluzhnik [et al.]. – Electronic text data. – Stockholm, 2023. – P. 626-629.
3. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном /<https://zolochiv.net/suchasnyy-stan-okhorony-pratsi-v-ukraini-ta-za-kordonom>.
4. Охорона праці в Україні та за кордоном: система менеджменту охорони здоров'я та професійної безпеки /<https://oppb.com.ua/articles/ohorona-praci-v-ukrayini-ta-za-kordonom-systema-menedzhmentu-okhorony-zdorovya-ta>.
5. Любченко І. М. Аналіз професійних захворювань за останні роки / І. М. Любченко, І. О. Мезенцев, К. М. Неклюєнко // Безпека людини в сучасних умовах = Human security in modern conditions : зб наук. ст. та матеріалів 8-ї міжнар. наук.-метод. конф. та 115-ї міжнар. конф. EAS, 8-9 грудня 2016 р. / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т" [та ін.]. – Харків : ГО "СФБЖДЛ", 2016. – С. 622-624.
6. Yevtushenko N. Ensuring psychological safety to develop risk-based thinking students of the specialty "Civil security" / N. Yevtushenko, N. Tverdokhliebova, I. Mezentseva // Educational Challenges : sci. intern. j. – 2022. – Vol. 27, Iss. 2. – P. 228-241.
7. Євтушенко Н. С. Проблеми та перспективи розвитку освіти в галузі безпеки життєдіяльності / Н. С. Євтушенко, І. О. Мезенцева // Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України : матеріали 9-ї Всеукр. заочної наук.-практ. конф., 28 квітня 2023 р. / редкол.: С. В. Шмалей [та ін.] ; Укр. держ. ун-т ім. Михайла Драгоманова. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2023. – С. 66-67.